

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za celo leto.....\$5.00
Za pol leta.....\$3.00
Za New York celo leto.....\$7.00
Za inozemstvo celo leto.....\$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 114. — ŠTEV. 114.

NEW YORK, MONDAY, MAY 16, 1921. — PONDELJEK, 16. MAJA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

VOJNO PRAVO V WEST VIRGINIJI

PREDSEDNIK HARDING JE PODPISAL POVELJE ZA PROGLAŠENJE VOJNEGA PRAVA V PRIZADETNIH OKRAJH WEST VIRGINIJE. — ODREDBE VOJNEGA TAJNIKA.

Washington, D. C., 14. maja. — Pozno danes zvečer je predsednik Harding pripravil in podpisal proklamacije, s katerimi se je proglasilo vojno pravo v Mingo okraju W. Va. in v Pike okraju v Ky., ob meji med obema državama, ki predstavljajo ozemlje, prizadeto od velikih izgrediv, ki so posledica stavke premogarjev. Proklamacije se je izročilo vojnemu tajniku Weeks, ki naj bi jih izdal kadar bi se mu zdelo potrebno, če bi poročila iz prizadetih okrajev delala tako akeijo za potrebno.

V vojnem departmentu se je takoj po podpisu proklamacij pripravilo povelja, ki so informirala generalnega majorja, George W. Reada, poveljnika petega armadnega okraja o akciji predsednika ter mu ukazovala, naj ima pripravljeno zadostno število vojakov za uveljavljanje vojnega prava v ozemlju, označenem v predsedniških proklamacijah.

Ko se je predsednik Harding odločil za drastično akcijo na temelju konferenc z vojnimi tajnikom Weeksom ter senatorjem Sutherlandom iz West Virginije, se je nameravalo izdati proklamacije takoj. Par trenutkov potem, ko je bila proklamacija podpisana, pa je prišla v Belo hišo od guvernerja Morrow iz Kentuckija brzojavka, v kateri se je glasilo, da izgleda položaj boljši in so dobile državne čete naročilo, naj patrolirajo ob državni meji.

Ta informacija je tudi zavlekla objavljenje proklamacije. Po nadaljni konferenci je sklenil predsednik pustiti proklamacije v rokah vojnega tajnika ter mu dati oblast, da jih izda, kadar se bi mu zdelo primerno. Vojni tajnik se je takoj vrnil v vojni departmament ter dal generalnemu majorju Marchu navodila, naj odredi vse potrebne korake, da se uveljavi vojno pravo, kakorhitro bi bile proklamacije objavljene.

Do pozno v noč ni prišlo v vojni departmament nobeno poročilo, ki bi kazalo, da je sklenil general Read poslati čete v stavkarsko ozemlje.

POŽIGI IN UMORI V ANGLEŠKIH MESTIH

V Londonu in Liverpoolu so neznanici požigali več hiš. — Zločin pripisujejo sinfajncem.

Liverpool, Anglija, 15. maja. — Kakih petdeset mož, po štirje in štirje v avtomobilih, je obiskalo zvečer razne mestne dele ter požgalo več hiš.

London, Anglija, 15. maja. — Neznanci so požigali v Londonu in Liverpoolu več hiš, v katerih so stanovali bivši irski konstablerji. To je dalo policiji povod, da je preiskala razne prostore, ki so v zvezi s sinfajnsko organizacijo. Med temi prostori je tudi glavni stan irske lige za samoodločevanje. Zaplenili so veliko dokumentov, aretirali pa niso nikogar. Napadalec pa niso samo požigali, ampak so se posluževali tudi orožja. Nekaj oseb je bilo mrtvih, veliko pa ranjenih.

Policija zatrjuje, da so v Dublinu te napade že pred par dnevi napovedovali. Belfast, 15. maja. — Neznanci so iz zasede ustrelili Miss Barrington, edino hčerko Sir Charlesa Barringtona, ter policijskega inspektorja Biggsa.

ALASKA NAZADUJE.

Washington, D. C., 14. maja. — Celotno prebivalstvo Alaske se je skrčilo za 23,4 odstotkov v dobi med letom 1910 in 1920. Skupno prebivalstvo tekom preteklega leta je znašalo 54,889 oseb, med katerimi jih je bilo 27,883 belih. Leto 1910 pa je bilo v Alaske 36,400 prebivalcev.

Indijanci v Alaske so šteli preteklega leta 26,421 glav in črnece 128. Razventega je bilo v Alaske 56 Kitajcev, 312 Japoncev in 99 Korejcev.

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

se potom naše banke izvršujejo po nizki ceni, zanesljivo in hitro. Včeraj so bile naše cene sledeče:

JUGOSLAVIJA:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Kr. poštne čekovni urad" in "Jadranska banka" v Ljubljani.

300 kron	\$2.50	1.000 kron	\$ 8.00
400 kron	\$3.35	5.000 kron	\$39.00
500 kron	\$4.15	10.000 kron	\$77.00

ITALIJA IN ZASEDENO OZEMLJE:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Jadranska banka" v Trstu.

50 lir	\$ 3.20	500 lir	\$28.00
100 lir	\$ 6.00	1000 lir	\$56.00
100 lir	\$17.40		

NEMŠKA AVSTRIJA:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Adriatische Bank" na Dunaju.

1,000 nemško-avstrijskih kron \$	2.85
5,000 nemško-avstrijskih kron \$	13.00
10,000 nemško-avstrijskih kron \$	26.00
50,000 nemško-avstrijskih kron \$	120.00

Vrednost denarja sedaj ni stalna, menja se večkrat nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Mi računamo po ceni istega dne ko nam poslani denar dospe v roke.

Kot generalni zastopniki "Jadranske Banke" in njenih podružnic imamo zanjamo izvanredno ugodne pogoje, ki bodo vsilike koristni za one, ki se že ali se bodo posluževali naše banke.

Denar nam je poslati najbolj po Domestic Money Order, ali pa po New York Bank Draft.

Frank Sakser State Bank

82 Cortlandt Street, New York

UMETNE ROKE NAPRAVLJENE Z UMETNIMI ROKAMI.

V angleških bolnišnicah je veliko veteranov svetovne vojne, ki opravljajo z umetnimi rokami razna dela. Izdelovanje umetnih rok z umetnimi rokami, je precej nenavadna stvar, toda sedaj je postalo dejstvo. V Olympia bolnišnici izdelujejo vojaki z umetnimi rokami roke za svoje nesrečne tovariše. Slika nam kaže angleškega kralja, ki jih gleda pri tem delu.

OPOZICIJA PROTI LAŠKIM SOCIJALISTOM

Na predvečer volitev je opaziti v Italiji zelo napeto razpoloženje. Opozicija proti socializmom raste.

Rim, Italija, 14. maja. — Vsprito splošnih volitev, ki se bodo vršile jutri po celi Italiji postaja napetost vedno večja. Zaznamovati je predvsem pogoste konflikte med komunisti in fašisti. Ustavni blok, ki nasprotuje socializmu, pridobiva baje povsod na moči, kajti obrača se predvsem na domoljubne volilce.

Danes zvečer se je zbralo 10,000 volilcev v Constanzi gledišču v Rimu ter želo izvajanja senatorja Gergamini, da se je rešila Italija barbarstva ruskega boljševizma s tem, da je porazila socializem.

Volitve bodo določile kontrolo parlamenta ter vladne administracije ter bodo imeli tudi velik vpliv na italijanski industrijski problem ter na inozemske odnose Italije.

Spopadi med nasprotujočimi elementi so bili skoro vsakdanji dogodek v pričetku volilne kampanje, a število takih spopadov je stalno padalo in par dni pred volitvami je prišlo le še do osamljenih resnih spopadov, vsled česar je upravičeno domnevanje, da se bodo volitve mirno vršile.

Volitve so postale potrebne vsled razpusta poslanske zbornice, ki je bila razpuščena potom kraljevega dekreta dne 9. aprila in tudi vsled ustavnega precedenta, ki določa splošne volitve kadar koli bi se dodalo deželi nova ozemlja. Glavni vzrok razpusta pa je bil, da so meščanski krogi domnevali, da imajo socialisti v zbornici večje zastopstvo kot ga zaslužijo z ozirom na moč njih stranke ter število pristavev.

Stari parlament je bil sestavljen iz 508 poslancev, med katerimi je bilo 189 konstitucionalistov ali liberalcev; 170 socialistov, 100 klerikalev, 36 radikalev ter 13 republikancev. Novo izvoljena poslanska zbornica pa bo imela večje število članov vsled aneksije jugoslovanskega ozemlja, ki je pripadalo Avstriji. To ozemlje vključuje tudi delmatinsko mesto Zadar, v katerem kandidira tudi naj-čistejši predstavitelj italijanske kulture ter znani prismojeni pesnik Gabriel d'Annunzio.

Socialisti se nekaj časa pretili, da se bodo vzdržali vsake vdeležbe pri volitvah, trdeč, da so jih druge politične s tranke nasilnim potom propale prilike, da agitirajo za svojo stvar. (To je tudi čista resnica.) Vsprito dejstva, da jim je ministrski predsednik Giolitti obljubil popolno svobodo ak-

cije ter izjavil, da se bo vsa nasilja "odločno zatrla", so pa socialisti izpremenili svoje stališče ter postavili svoje kandidate.

Nova poslanska zbornica se bo sestala dne 8. junija.

Neredi so se završili v četrtki v Torre, v bližini Vidma (Udine). Komunisti so zgradili po mestu barikade, katere so napadli fašisti, a slednji so bili potisnjeni nazaj.

Čete s strojnimi končecami so končno pregnale komuniste ter razbile barikade.

Palermo, Sicilija, 14. maja. — Vittorio Orlando, prejšnji ministrski predsednik, je tukaj v nekem kampanjskem govoru v četrtki močno napadel delo italijanskih delegatov na pariški mirovni konferenci.

Z ozirom na stališče ameriške vlade je rekel:

— Edinole Italija je imela pogum nasprotovati volji zastopnikov severo-ameriške republike, ki niso dejanski zastopali volje ameriškega naroda, kar so dokazali poznejši dogodki.

Rim, Italija, 15. maja. — Danes se po celi deželi vršile splošne volitve. Kakšen je izid, se do večera še ni moglo dognati.

V Rimu so baje zmagali konstitucionalisti. Vse hiše so v zastavah.

Velik boj se je vršil med konstitucionalisti in socialisti. V Milanu je bilo izvoljenih sedemnajst socialistov, vse druge stranke imajo pa samo deset zastopnikov. V Turinu je bilo izvoljenih enajst socialistov in osem kandidatov drugih strank.

Fašisti, čeroženi s palicami, so vzdržali mir.

JUŽNO AFRIŠKI ZAMORCI HOČEJO PALESTINO.

London, Anglija, 15. maja. — V Queenstown okraj so bili poslani močni policijski oddelki, ker se je tam pojavila skupina zamorcev, ki je zaplenila več zemljišč. Zamorci zatrjujejo, da so člani nekega izgubljenega židovskega plemena ter da čakajo božjega vabila, da se preselijo v Palestino.

PRIBELJENIŠKA POSTAVA PRED PREDSEDNIKOM.

Washington, D. C., 14. maja. — Pomožna imigracijska predloga, ki omejuje priseljevanje inozemcev na približno 355,000 glav na leto do junija meseca prihodnjega leta, je bil izročen danes predsedniku.

Predsednik jo je izročil delavskemu tajniku v presojo, vendar pa je skoro gotovo, da bo predložil obljubil popolno svobodo ak-

NAREDBA GENERALA JUGOSL. KONZULATA

Vsak bo lahko dobil potni list, kdor ima dokaze, da je v resnici jugoslovanski podanik.

Soglasno z zadnjim odlokom ministrstva za zunanje zadeve bo konzulat izdal potne liste vsem državljanom kraljevine Srbov, Slovencev in Hrvatov, ki bodo svojim prošnjam za potni list priložili tudi zadostne dokaze o jugoslovanskem državljanstvu.

Ko se bo konzulat prepričal, da so predloženi dokumenti pristni in zadostni, bo dobil prošilec potni list. V slučaju, da bi pa nastali kakšni pomanjkljivosti, bo izdan potni list šele z dovoljenjem ministrstva.

Ker je število prošilcev ogromno in z vsakim dnem narašča, ni konzulat mogoče takoj opraviti vsega dela, toda polagoma bodo prišli vsi na vrsto. Nihče naj ne kupi žitkate preje, predno se osebno ne zgleda na konzulatu ter dobi potni list.

V vsakem drugem slučaju ne bo konzulat prevzel nobene odgovornosti za čakanje v New Yorku, in če ladjar, za katero so vzeli karto, odpluje brez njih.

V dokaz državljanstva je treba predložiti: stari potni list, domovnico, vojaško knjižico, delavsko knjižico, krstni list ali potrdilo okrajnega sodišča v starem kraju. Kdor tega nima, bo dobil potni list šele s posebnim dovoljenjem iz ministrstva.

STAVKA RIMSKIH GROBOKOPOV.

Rim, Italija, 14. maja. — Člani požarne brambe, policisti, pometači in drugi občinski uslužbenci so zastavkali tekmo preteklega večera ter prete, da bodo prekinili vse delovanje v mestu, če ne bo prefekt preklical povelja, ki določa, da morajo biti ognjegasi navzoči v vseh gledališčih tekmo predstav.

Gledišča bodo prisiljena zapreti svoja vrata in stavkarji prete, da bodo prekinili tudi delo v elektrarnah. Grobokopi so se pridružili stavki in vsled tega je postalo nemogoče pokopavati mrlje.

MRAZ POVZROČIL VELIKO ŠKODO.

Springfield, Mass., 12. maja. — V tukajšnji okolici je večer zvečer nenkrat nastal grozen mraz, ki je napravil veliko škodo po poljih in vrtovih. Škoda znaša baje nad petdesetisoč dolarjev.

FRANCOZI RESNO PRETE Z VOJNO

FRANCOSKI MINISTRSKI PREDSEDNIK JE ZAPRETEL Z VOJNO, ČE BODO NEMŠKE ČETE VDELE V SLEZIJO, DA SE BORE PROTI POLJAKOM. — POSLEDICE BODO ZA NEMČIJO ZELO RESNE. — ZAVEZNIŠKI KOMISARJI.

Pariz, Francija, 14. maja. — Ministrski predsednik Briand je danes v nekem pogovoru z inozemskimi poročevalci izjavil, da je Francija odločno proti vsaki uporabi nemških čet, da se napravi konec ustaji v Gornji Sleziji. V odgovor na ugotovilo angleškega ministrskega predsednika Lloyd George-a v poslanski zbornici, da ne vidi nobenega pomisleka proti nemški akciji, da zatre ustajo v notranjosti nemških meja, je ministrski predsednik Briand pojasnil, da bi tak korak pomenjal vojno v Gornji Sleziji.

Iz jeznih izjav francoskega ministrskega predsednika je bilo razvidno, da je francoska vlada trdna v svojem sklepu, da pošlje svoje armade v Nemčijo, če bi Berlin vzel v poštev izjave angleškega ministrskega predsednika ter se vmešal v gornje-slezijski spor. Francoski državnik je izjavil, da bodo posledice resne za Nemčijo, če se bo Nemčija na katerikoli način vmešavala v rešitev gornje-slezijskega vprašanja.

— Francija je neodvisna dežela, — je rekel Briand. — Njeni zastopniki so se sestali z zastopniki drugih dežel kot enakovredni, na skupnih tleh. Ona ne jemlje povelj od nikogar. Mi nočemo, da bi pešice nemških industrijalev, ki je interesirana v rovi Gornje Slezije, napravila iz tega okraja nov vojni arzenal, ki bi zopet ogrožal evropski mir.

— Če bi storili to, bi si ne upali hoditi zopet pod Slavolokom (Arc de Triomphe), kajti "Bon Homme", ki leži tam, bi vstal iz svojega groba ter nas udaril v lice.

Ministrski predsednik je obžaloval najnovejšo dogodko v Gornji Sleziji ter resne posledice, ki se bodo pojavile, če se bodo nemiri še nadalje vršili. Obžaloval pa je insinucijo Lloyd George-a, da ni Francija storila svoje dolžnosti pri vzdržanju reda v plebiscitnem okraju.

Rekel je nadalje, da je obžalovanja vredno, da se je dalo Nemcem pred Londonsko konferenco v gotovih kragih razumeti, da bodo dobili koncesije v Gornji Sleziji, če bodo pristali v zavezniške reparacijske predloge. Napačne novice so se razširile med poljskimi delavci v Sleziji, ki so se glasile, da nameravajo dati zavezniški najbogateljske dele Nemcem. Poljski prebivalci so postali seveda vznemirjeni in posledica tega je bil upor.

Briand je rekel, da je bilo postopanje francoske vlade v tem oziru popolnoma korektno. Francoske oblasti v Gornji Sleziji so dobile navodila, naj napravijo red in francoski ter italijanski vojaki so padli pri izvrševanju njih dolžnosti. Angleži sami so imeli več kot enkrat priliko zatreti ustajo ter vedo, da ni to nikaka lahka naloga.

Brnand je rekel, da imajo Francozi 12,000 mož v Gornji Sleziji, ki se morajo boriti napram 100,000 ustašem. Angleški kritiki so tekom zadnjega tedna dajali Francozom številne nasvete, a storili bi boljše, če bi poslali 50,000 mož v prizadeto ozemlje, — je rekel Briand.

Glede odnošajev Francije z ostalimi zavezniki je rekel Briand, da se Francija zavzema za izvedenje versailleske mirovne pogodbe. Po osmih mesecih dela v Gornji Sleziji je sklenila zavezniška komisija, da izroči Slezijo Poljski. Tudi v pogodbi je bila prvotno Slezija izročena Poljski. Šele pozneje in na temelju nemških zahtev, je najvišji svet sklenil vprijeti ljudsko glasovanje.

Vsprito teh okoliščin je lahko razumeti nervoznost Poljakov, je rekel Brinand, — ki so pričakovali, da se bo spoštiralo izid ljudskega glasovanja. Francija je pripravljena pokoriti se ljudskemu glasovanju, a pri številu mora imeti glas navadnega delavca prav toliko veljave kot oni bogatega industrijalea.

Zavezniški komisariji niso bili v stannu priti do soglasja glede bodoče meje med Nemčijo in Poljske ter glede rezultatov ljudskega glasovanja. Po mnenju Brianda naj bi se jih pustilo pri miru, da rešijo zadevo na temelju mirovne pogodbe, sklenjene v Versailles. Vsaka agitacija v sedanjem času bi le otežkočala njih nalogo.

GENERALNA DEBATA O JUGOSLOVANSKI USTAVI KONČANA.

Belgrad, Jugoslavija, 14. maja. — Nocoj zvečer je bila izbrpana govorniška lista v generalni debati glede jugoslovanske ustave. Zadnji je govoril predsednik vlade. V govoru je še enkrat opisal ves značaj predloženega ustavnega načrta ter povdarjal, da je to najvarnejša garancija za bodočo močnejšo in silnejšo državo. Njegov govor so navdušeno pozdravili vsi poslanci, izvenzki komuniste in separatiste. Po govoru se je vršilo glasovanje. Za ustavo je glasovalo 227 poslancev, proti ustavi pa 93, med katerimi so bili tudi Trumbić, narodni klub, socialisti, mohamedanci iz Južne Srbije in komunisti.

TOBAK NAJMANJ ŠKODLJIV MED STRUPI.

London, Anglija, 13. maja. — Tobak je najmanj škodljiv izmed štirih družabnih strupov, ki obsegajo čaj, kavo, tobak in alkohol — soglasno s Sir James Cantlie, odličnim tukajšnjim zdravnikom. — Kadite isto množino tobaka vsak dan, — pravi Sir James, — in srce se bo privadilo gotove množine. Če kadil človek en dan manj kakor drugi dan, bo čutil iste posledice kot če je kak dan preveč kadil.

On je rekel, da bi tridnevno vzdržanje od kajenja popolnoma osvobodilo sistem vsega nikotina. Obsodil je tudi cigarete.

POTNI LISTI SE DOBIJO

Jugoslovanski konzul je zopet pričel izdajati potne liste za Jugoslavijo. Potni list preskrbimo vsakemu, kadar pride v naš urad, kajti, kadar se vloži prošnja, mora biti vsak osebno navzoč. Kdor ima stari potni list, domovinski ali krstni list, vojaško ali delavsko knjižico, naj jo prinese s seboj.

Glede odhoda in cene parnikov se obrnite na trdko

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York

"GLAS NARODA"

NEWSPAPER DAILY
Owned and Published by
SLOVAK PUBLISHING COMPANY
(a corporation)
FRANK SAKSER, President. LOUIS BENEDIK, Treasurer
Place of Business of the Corporation and Address of Above Officers:
33 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.
"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izvenredno medli in praznikov.

Na leto leta 1921...
Za New York za leto 1921...
Za New York za leto 1921...
Za New York za leto 1921...

GLAS NARODA
(Voice of the People)
Issued every day except Sundays and Holidays.
Subscription yearly \$3.00

Advertisements on agreement
Dostavljeno po pošti in osebno na predplačilo. Denar naj se blagoviti po-
šilski po pošti in osebno na predplačilo. Denar naj se blagoviti po-
šilski po pošti in osebno na predplačilo. Denar naj se blagoviti po-

GLAS NARODA
33 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York, N. Y.
Telephone: Cortlandt 2278

Čim slabši časi, temveč denarja v bankah.

Ljudje imajo dejanski več denarja v "težkih časih" kot ga imajo v dobi splošne prosperitete. Postalo je skoraj uveljavljeno pravilo pri načelnikih hranilnic ter različnih zavodov za pospeševanje varčevanja, da se prihranki delavcev večajo tekem dob industrialne depresije, ko je splošno opaziti skrčenje plač in nezaposlenost, in da se prihranki zmanjšujejo v dobah splošne industrialne in trgovske prosperitete, ko je dosti dela in ko so eene izvanredno visoke.

Pregled, sestavljen od neke iztočne banke, kaže, da so se bančni depoziti in korporacijski skladi zmanjšali z le par izjemami v različnih delih Združenih držav, da pa so hranilne vloge narasle. — V vseh državah Nove Anglije, v New Yorku, New Jersey, Pennsylvaniji, Illinoisu, Ohiju, Indiani, Michiganu, po Srednjem zapadu in v Californiji je opaziti dejstvo, da so se hranilne vloge izdatno povečale tekem preteklega leta.

Na jugu, — in sicer vsled akutnega položaja v bombažni industriji, v gorskih državah ter na severo-zapadu so se prihranki zmanjšali in sicer v zadnjem delu raditga, ker se je zmanjšalo povpraševanje po farmerskih produktih, čeprav je v Kansasu, Iowi, obeh Dakota ter v Nebraska, kjer tako radi govore o slabih časih, opaziti splošno povečanje prihrankov.

Hranjenje ali varčevanje denarja izgleda preje kot zadeva duševlja, kot pa pameti ali smoternosti. Mesto Paterson v New Jersey, kjer je vsled zatvorjenja svilaren izgubilo veliko število ljudi delo, poroča o povečanih prihrankih v številnih svojih bankah. — Čeprav kažejo gotove banke v tekstilnih mestih Nove Anglije izgubo z ozirom na hranilne vloge, je pridobitev vseh varčevalnih naprav zadovoljiva.

— Jaz enostavno ne morem razumeti, — je rekel predsednik neke hranilnice v nekem tekstilnem mestu, — kako morejo naši ljudje prihrankiti toliko denarja. Plače so bile skržene in številni med njimi so brez dela, a le malo dejanskega trpljenja je bilo opaziti tukaj in ljudje kažejo največji odpor proti temu, da bi se dotaknili svojih prihrankov. Nekateri res dvigajo denar, a takih je zelo malo.

V preteklem letu je isti bankir sporočil, da so vzporedili ljudje pravcat naval na svoje hranilne vloge v namenu, da si kupijo kožu-hovino in svilene srajce.

Neka hranilnica v enem izmed "gumijevih mest" v Ohiju pripoveduje slično povest.

— Naši vlagatelji niso pričeli dvigati svojih prihrankov, dokler niso bili absolutno prisiljeni storiti to, in naše bilance so bile vzdržane kljub zatvorjenju številnih tvojnic, v katerih so bili naši vlagatelji zaposleni, — je poročala ta hranilnica pred kratkim. — Sedaj pa je večina teh ljudi zopet nazaj na delu in prva stvar, katero so storili z denarjem, katerega so dobili, je bila, da so zopet pričeli s hranilnimi vlogami.

Celo v Evropi, kjer je beda velikanska in kjer so razmere še popolnoma neurejene, se je varčevanje že pričelo ter se pomika kvišku. Italija, Francija in Nemčija poročajo o velikih povečanih prihrankov, soglasno s statističnim pregledom, ki je bil objavljen pred kratkim in tudi hranilne naprave v Angliji so v zadnjem času zelo napredovale. Kot vzrok tega povečanja prihrankov se navaja poslabšani položaj v trgovini in industriji.

Vojno-časne plače so stvar preteklosti, in dokler so bile v veljavi, so se hranilne vloge zmanjšale ali pa stale neizmenjene. Sedaj pa, ko so plače nizke, in ko vsako minuto lahko popolnoma izginejo, pomenja denar na banki dosti za vlagatelja.

Povesti o neomejenem izdajanju denarja, kateremu so se vdaljali po sklenitvi premirja skoro vsi krogi, z izjemo onih, ki so odvisni od stalnih in ponavadi nizkih plač, zvane naravnost neverjetno. Blago, ki je sedaj na razpolago za tretjino cene, se je zahtevalo za štirikrat višje cene v tako velikih množinah, da jih ni bilo mogoče dobiti. Ljudje so postali skeptični in nezaupni ter čakajo, da bodo cene še bolj padle.

Tudi druge oblike izdajanja denarja so prenehale obstojati ali pa so zelo omejene. Tako je na primer leta 1919 in v začetku leta — 1920 država Iowa kupila za več kot dvesto milijonov dolarjev vrednosti ničvrednih obveznic in vrednostnih papirjev. Navidez ni bilo nobene stvari, za katero bi ljudje ne bili pripravljeni izdati denar. Neko proevitajoče se mesto v Kansasu je v enem samem dnevu izdalo \$300.000 za delnice petrolejskih vrelcev. Sedaj pa poročajo tamotajski bankirji da bi ne mogli prodati tam ničesar drugega kot suho zlato in tudi če bi delali od jutranje zore do pozne noči.

Po vsem tem, kar smo navedli, je tudi lažja pojasnitev takozvane stavke kupovalcev ter povečanja prihrankov v težkih časih.

Veliko število kupecv je zadostilo svojim potrebam glede najbolj raznovrstnih stvari, ki ohranjajo svojo vrednost dolgo časa in vsled tega gre njih denar v banke. V tem procesu je spoznat dobro-znano ekonomsko teorijo o skrajni koristnosti. Človek si želi fonografa ter si ga nabavi. On ima rajše ta fonografa kot pa množico denarja, katero predstavlja. Dva fonografa ponavadi nista zaželjena in vsled tega gre svota denarja, katero je preteklo leto izdal za Vik-trola, v banko.

Duševni proces ljudi, kojih nakupna sila je bila omejena, je bil direktno izveden od skrajnosti. Po sklenitvi premirja so imeli več denarja kot kdaj poprej. Ta denar jim je ostal, vsaj za nekaj časa. Bile so gotove stvari, katere so dejanski potrebovali ter nadalje, katere so želeli. Zakaj bi jih ne nabavili?

Razredi, ki so odvisni od tedenskih ali mesečnih plač ter nana-vo obogateli, so pričeli zadoščevati svojim poželenjem glede kožu-hovine, svilnenih srajc, avtomobilov, boljše pobištva, klavirjev in na stotine drugih stvari, v veliko presenečenje in začudenje ostalega dela prebivalstva, ki se ni boglo privaditi dejstvu, da izdajajo na tako razsipen način ljudje, ki so odvisni od svojega zaslužka.

Slednjič pa pride vendarle konec porabne zmoglosti posameznika in družine in ta konec je bil v pretekli večini slučajev tudi dosežen. Potem ko je bila družina oblečena ter založena z vsem, kar si je pozelelo sree, je prišel nekdo v družini govoriti, da je treba te stvari najprej ponositi, predno se nabavi druge. Razentega pa je pohištvo

za več kot en dan ali eno sezijo in isto velja glede majhnega avto-mobila, katerega si je družina nabavila.

Padajoče cene pa imajo tudi za posledico, da prenehajo ljudje z izdajanjem denarja. Ko vidijo ljudje, da postajajo stvari vsak teden cenejše, nočejo povsem naravno kupiti ta teden ter najti en teden pozneje, da bi lahko dobili isto stvar za pet dolarjev cenejše, če bi počakali še en teden. To dejstvo ima slab učinek na njih razpolo-ženje. Soglasno z nekim ekonomom prenehajo ljudje kupovati, dok-ler ne padejo cene prav do dna, do skalnatega temelja ter se pričnejo zopet dvigati.

Dviganje cen dokazuje kupovalcem, da ne bo prišlo do nobene-ga nadaljnjega padanja cen in vsled tega prično kupovati hitro, da bi cene ne poskočile tako visoko, da bi jih ne mogli zmagati.

S tem pa se pričinja isti stari krog.

Gašper, Miha, Boltežar.

Naš troimenski narod! Naša troedina kraljevina! Kako se to imenitno sliši! Človek se zmisli nehoti na sv. Trojico. Tri osebe, pa en Bog. Tri imena pa en narod! — Toda to je skoraj že blasfemija. Da, blasfemija je to, a blasfemija je tudi, ako se zdaj kar nenkrat sramujemo Jugoslavije, ko smo se toliko časa navduševali zanjo, ko je bila toliko časa predmet naših najlepših sanj, ko smo tolikokrat zatrdjali, da smo pripravljeni živeti in umreti zanjo! Tista lepa, mlada, oboževana Jugoslavija, ki smo goreli in plamteli za njo, tista mila, sladka, od zdravja kipeča devojka, ki je nekoč razvnela na šo kri, se nam je izpremenila hkratu v izmognano strašilo. Bog ne daj, Jugoslavija! Potem bi se ne vedelo, da so bili kdaj Srbi, Hrvati in Slovenci — ne, da so bila kdaj ta tri imena na svetu! Kaka nesreča, ako bi se pozabila ta imena, ako bi se zabrisali sledovi prete-klosti, izginiti svedoki naše še nedavno tako žalostne zgodovine! Vsakdo naj ve, da nismo Jugoslavlani, temveč Srbi, Hrvati in Slo-veneci, vsak hip pripravljeni, ločiti se drug od drugega ter skleniti iznova glavo pod jarem tuje gospodstva! Ne kraljevina Jugosla-vija, temveč kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, kraljevina, ki se vsak čas lahko izpremeni v kraljevino. O bratje, pogledite na zemljevid, pa sodite potem...

Se nadalje naj figurira torej ti sta srčkana figurica SHS na vseh koncih in krajih ter priča o naši zavednosti in našem ponosu — o ponosu, ki ni ponos, ampak naiv-nost. Država SHS, da, država treh mrtvih črk! Sicer pa kdo ve, če naša ljubosumnost še to prenese? Saj se bo Srb vedno bal, da bi ne čital kdo: Kraljevina Slovencev, Hrvatov, Srbov! Kaka vzvalitev to med — tremi brati! Res, sino-vi me majke smo, toda... Hrvat vsaj te skrbi nima. Tisti H tiči ta-ko ljubko v sredi — in začni od-te ali one strani, on ostane vedno v sredi — tako da res ne vem, kaj še hočejo Radić in njegovi drugo-vi. Krasna figura: dva stebrička, ob katerih se vijeta dve kačici! Srb, Hrvat, Slovenec — Gašper, Miha, Boltežar!

Pa grb! To je bilo nekaj za Bo-govi, karbo smo se trudili, da bi tu-ti v grbu dobilo dejstvo izraza, da smo troedini in vendar ne — edini. Oj ljudje, to je dokaz, da ne čislamo drug drugega in da misli-mo vedno samo vsak nase. In to se mi vidi slabo, to se mi vidi žalostno! Grb! Kaj pa je pravzaprav to: grb? Ali res ne bi mogli izhajati brez grba? Čemu nam ta srednje-veška navlaka tujeja izvora? Za-stava, no, zastava mora biti, — seveda ena, ker tri ali štiri je pre-več — toda grb... Zakaj ne bi Jugoslavija prednjakla drugim državam v tem, da bi se otrsela iz smešne konvencionalnosti? Kje in čemu nam služi grb? Pa če že mora biti, zakaj bi nam ne zado-stoval grb, kakršnega je imela do-sedaj Srbija? A ne! Bog ne daj! — Človek bi zblaznel, če gleda in vidi, kaj vse nas skrbi in kaj nas ne skrbi. Kako nas skrbe brezpo-membnosti in kako niti ne misli-mo na najvažnejše stvari! Lega Jugoslavije je taka, da bi nas mo-ralo navdajati vse druge skrbi. Sovražnikov imamo krog in krog toliko, da bi moral dobiti vsak iz-med nas sive lase ob tej zavesti, ako jih še nima. Toda ne, mi se pripravamo za ime, mi se prepara-mo za to, kakšni bodi naš grb. Za-res, ko sem čital, vse tisto, sem se nehoti domislil na one naše stare pratike, ki so imele naslikane na zunanji strani tri moze. Prvi je imel cilindar na glavi in cepec v roki. Sicer si nisem mogel nikdar razlagati, zakaj bi moral kdo s ci-lindrom na glavi mlati pšenico, rž ali tudi le prazno slamo, pa mo-ra že biti tako. Drugi je imel ni-zek, širokokrajen klobuk. Bil je oblečen v dolg plašč, v roki je dr-žal lopato in prav razkoračen je stal. Tretji pa — no, kak je tretji bil, se res že več ne spominjam. Če torej že moramo imeti kak grb, da bo odsevala iz njega svojstvo vseh treh naših plemen, zakaj bi ne sprejeli omenjene slike, ki smo ji bili že tako zelo privrženi, kot grb! In tudi želji, da bodi v na-šem grbu zvezda, bi bilo ustreže-no, ne da bi si jo bilo treba izpo-soditi pri nemških Celjanih. Kajtlj okoli glav omenjenih treh množ-

Peter Zgaga

Možak si je zlomil roko. Odpe-ljali so ga v bolnišnico ter ga o-perirali.

Ko pride k njemu zdravnik, ga vpraša nesrečnej:

— Koliko časa bom še moral ležati, gospod?

— Še dva ali tri tedne.

— Ali bom potem popolnoma zdrav?

— Seveda.

— Ali bom mogel pisati?

— Kako pa! Še klavir boste lahko igrali.

— O, gospod zdravnik, kako sem vesel, da sem si zlomil roko.

— Zakaj pa? Prej nisem znal igrati klavirja, sedaj ga bom pa lahko igral.

— Ali sta bila otroka pridna, ko me ni bilo doma? — je vprašala gospa dekle.

— Da, pridna sta bila, samo na-zadnje sta se strela.

— Zakaj pa?

— Prepripi sta se začela, kdo je bil bolj pridn.

— Iz šolske naloge malega Tonč-ka: — Pri teti sem bil tri dni na počitnicah. Teta ima vse polno kur. Posebno velika, bela kura mi je jako ugajala. Čisto prijatelja sva se postala. Ko sem odhajal, me je žalostno gledala s svojimi kurjimi očmi.

— Ko je zdravnik prepovedal bol-niku nikotin in alkohol, je odvr-nil: — Saj pijem vino, v katerem ni nikotina in kadim cigare, v ka-terih ni alkohola.

— Mongolske kamele — piše neki časopis — so jako močne in zlobne.

Časopis najbrže ne pozna doma-čih kamel.

— Pred kratkim je Edison sestavil petinsedemdeset vprašanj ter rekel: — Kdor mi odgovori na vsa ta vprašanja, bo dobil pri me-ni službo za 130 dolarjev na me-sec.

Jaz seveda nisem odgovoril na-nje. Vseeno bi pa stavil Edisonu naslednje vprašanje: — Kdo je iznašel vse Edisonove iznajdbe?

Krasno je, če človek ljubi.

Nekaj stranskega je pa, če mora človek ljubiti.

Čimmanj ženska obleče, tem-daljša časa traja, da je oblečena.

Tista ženska resnično ljubi možkega, ki se ne poroči z njim.

Ženska je krona stvarstva.

Toda pri tej kroni je treba ja-ko vpoštevati valuto.

Nekatere ženske se do smrti po-savljajo od svoje mladosti.

Neki list piše, da pri prodaji premoga ni nobenega profita.

Da, tisto, kar je pri premogu, je v vseh ozirih več kot profita.

V Glasilu K. S. K. J. se Majk Vegare opravičuje. Pravi, da je napadel le mene, ne pa lista Glas Naroda oziroma Mr. Sakserja.

Majk Vegare je previden člo-vek, in precej spekulativnega du-ha je v njem. Nikče ne ve, kaj še vse lahko pride, in kako se stvar lahko zasne, kaj ne, Majk?

Dvakrat se je že zasukalo, za-kaj bi se pa v tretje ne?

Iz Slovenije

Prijeti ropar.

Orožniki v Hotedrščici so areti-rali Josipa Pireca, ker je v družbi nekega tovariša v neki gostilni pri Hotedrščici odvezl trgovca Ja-nezu Štulova za Vrhniko za 10.000 kron cigaretnega tobaka. Pire je skočil k Brusu, mu nastavil samok-res na prsa, grozeč: "V imenu postave: stoj! Kakor se zganeš, te ustrelim!" Ker se je Brus zbal, mu je izročil tobak. Pire je ostal z napetim samokresom toliko ča-sa, dokler ni njegov tovariš odne-sel tobaka. Ker so Brusovi ropar-ja zasledovali, je Pire ustreljal na-nje. Pire je izvedel rop tudi pri-posestniku Josipu Pivku na Med-vedjem brdu pri Rovtjah.

Jugoslavianska Katoliška Jednota
Ustanovljena 1. 1898
Inkorporirana 1. 1900

GLAVNI URAD v ELY, MINN.

Glavni uredniki:
Predsednik: RUDOLF PEDAN, 933 E. 185th St., Cleveland, O.
Podpredsednik: LOUIS BAYANT, Box 108, Pearl Avenue, Lorain, O.
Tajnik: JOSEPH PISHLE, Ely, Minn.
Blagajnik: GEO. L. BROZICH, Ely, Minn.
Blagajnik's nepriljubljeni smrtin: JOHN MOVERN, 624 N. 2nd Ave., W. Duluth, Minn.

Vrhovni uredniki:
Dr. JOS. P. GRAHEK, 843 E. Ohio St., N. S., Pittsburgh, Pa.

Naduredniki:
MAX KEEŽISNIK, Box 872, Rock Springs, Wyo.
MOHČER MLADIČ, 2903 So. Lawdals Ave., Chicago, Ill.
FRANK ŠKRABEC, 4822 Washington St., Denver, Colo.

Poročni uredniki:
LEONARD SLABODNIK, Box 480, Ely, Minn.
GREGOR J. PORENTA, Box 176, Black Diamond, Wash.
FRANK ZORICH, 6217 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Zdravstveni uredniki:
VALENTIN PIRC, 819 Meadow Ave., Rockdale, Joliet, Ill.
PAULINE ERMENC, 539 — 3rd Street, La Salle, Ill.
JOSIP STERLE, 404 E. Mesa Avenue, Pueblo, Colo.
ANTON CELARČ, 706 Market Street, Waukegan, Ill.

Jednotno uradno glasilo: "GLAS NARODA".

Vse stvari, tikačje se uradnih sadev kakor tudi denarne poštija-tvo naj se pošilja na glavnega tajnika. Vse pritžbe naj se pošilja na predsednika poročnega odbora. Poročje za sprejem novic, članov in bolnišniške sprave naj se pošilja na vrhovnega zdravnika.

Jugoslavianska Katoliška Jednota se priporoča vsem Jugoslavlom na obilen pristop. Kdor želi posteti član te organizacije, naj se sgladi tajnika bliznjega društva J. S. K. J. Za ustanovitev novih društev se pa obrnite na gl. tajnika. Novo društvo se lahko ustanovi s 3 člani ali članicami.

Jugoslavia irredenta.

Medalja za kralja.

Conte Noris in Pitaceo sta izro-činov poslala te dni na Volosko čila 4. aprila italjanskemu kralju zlato medaljo tržarske občine za aneksijo. Kralj je bil z darom zelo zadovoljen in se je spominjal, ka-ko je bil v Trstu slovesno sprejet, ko je prvič prišel tja. Drugič ho-če priti jeseni. Ako mu to dovo-lijo fašisti, seveda!

"Consigliere sotto l'Austria, bar-biere in Italia!"

Iz Zadra poročajo, da vlada ve-lika nevolja med italjanskimi uradniki vsled naredbe, po kateri so razvrščeni v novo službovanje pod italjansko oblastjo. "Zatira-ni" so mislili in hoteli, da osta-nejo lepo doma, pa da bodo vlekli veliko plačo in nič delali, kakor je bilo pod Avstrijo, ko je bil con-sigliere Krehkej komaj eno uro na dan v uradu. Eden izmed teh nezadovoljnih italjanskih urad-nikov je te dni izjavil, da on ne gre nikamor iz Zadra, zahvaliti se hoče za službo, pa otvoriti v Za-dru brivnico z napisom: "Con-sigliere sotto l'Austria, barbiere in Italia!" (Pod Avstrijo svetnik, pod Italijo brivec.)

Krvavi dogodek v Rojanu pri Trstu.

V neki gostilni v Rojanu je v nedeljo 17. aprila zvečer sedelo več slovenskih mladeničev, med njimi Alojzij Legiša in neki orož-niki slovenske narodnosti. Ta ni hotel govoriti slovenski. Legiša mu je rekel, da, čeprav je orož-nik, je vendar le "ščavo", kakor on. To je bilo rečeno v šali. Nato je orožnik skočil pokone, ali dru-žba ga je pomirila. Potem je od-šel. Pozneje se je pa zopet vrnil ter zahteval, da se mora gostinja zapreti. To se je tudi zgodilo in fantje so odšli. Legiša je počakal orožnik ter nameril nanj samok-res. Legiša mu ga je izbil. Orož-nik pa je samokres zopet dobil in ustrelil Legišo v čelo. V res-nici žalosten dogodek!

Divjanje fašistov v Trstu.

Dne 18. aprila zvečer so napadli fašisti socialistična voditelja Ma-latesta in Pasiglija, ko sta šla mirno proti poslopju socialistič-nega lista "Il Lavoratore". Žviž-gali so, kričali in hoteli so ju pre-tpesti. Prišlo so jima na pomoč kraljevske straže, da sta mogla doseči sedež Lavoratora. Okoli 200 teh kričaveč je šlo potem pro-ti "Edinosti", hoteli naskočiti po-slopie. Stražniki so jih pregnali. Mirovali pa še niso, marveč so šli v Škorkljo in tam razbili delavski "Circolo di cultura".

Italjanska sodnija v službi faši-stov.

Kakor znano, so na veliki čet-tek ponoči vdrli fašisti v Narodni dom na Voloskem, odnesli ljud-sko knjižnico in jo sežgali. Dr. Červar je protestiral proti zločinu. Fašisti so ga hoteli radi tega na veliko soboto ubiti. V nje-govem stanovanju in njegovi pi-sarni so mu napravili veliko škod-ljiv terorjem.

Arabela.

Roman. Pisala Pavlina Fajkova.

IV.

Zdravnik Waldek je bil sedemdesetleten starec, priljubljen in spoštovan meščan. Praksu je zavoljo bolehnosti opustil že pred desetimi leti. Ker je pa njegova rodbina obstajala iz soproge in edinega sina, zato so Waldekovi prav dobro, četudi prosto živeli ob tem, kar so si bili prihranili.

Waldekova žena je bila priprosta, dobrosrčna gospa, ki je samo za moža in sina živela. V mestu je bila malo znana, ker ni v družbo zahajala; tem bolj so jo poznali mestni reveži. V jutro je hodila navadno k maši, a po maši na trg, kjer je sama nakupovala. To je bila nje vsakdanja zabava, brez katere ni mogla živeti. Po večerih pa je navadno obiskavala ubožne rodbine, pri katerih so po moževem naznanilu revni bolniki prebivali.

Tako je ona zadovoljno živela skozi mnogo let; naenkrat pa se je morala odpovedati temu veselju. Vsi vladali v njeni glavi. Vsi vladali v njeni glavi. Vsi vladali v njeni glavi.

Njun sin, profesor Walter Waldek, je bil v tridesetem letu svoje starosti. Že v rani mladosti resen in zamišljen, je bil z dušo in telesom vdan uku. In kakor se je nekdanj izogibal sončevcev ter se nikdar ne pridruževal njihovim igram, tako je tudi zdaj v moški dobi živel kot samotarec.

Vse štiri stene njegove sobe, od stropa do tal, so bile zakrite z različnimi knjigami, ki so v predalih stale po vrstah. Njegova miza je bila polna rokopisov; med njimi pa je ležal kak ponošen ovratnik, kos starega kruha, napol vgriznjen sad in druga navlaka. Vsi stoli so bili pokriti s časopisi in brošurami; sploh nobeno pohištvo v hiši ni bilo prazno: vse je nosilo znak njegove učenosti.

Ta nered v sinovi sobi je bil trn v očeh gospe Waldekovi. Ona, ki ni trpela najmanjšega praška ali nereda v hiši, je morala molčati in dovoliti, da se je le enkrat v tednu pospravljala sinova soba. In še tedaj je smela samo ona njegovo svetlečino opravišiti in vselej se je morala dobro čuvati, da je nehoti kakke knjige ali kakkega lista premaknila.

Walter, sicer dober sin, ki je ljubil in spoštoval mater, se je vendar spozabil ter se hudoval nad njo, ako je le kosček papirja zavrgla, če ga ni bil on preje na vse strani pregledal.

Walter je bil tudi vegetarijanec (človek, ki ne je nobenega mesa), in to tako pretiran, da je začel zadnji čas rajši sam zase v svoji sobi obedovati in večerjati, kakor da bi gledal, kako si mati in oče, po njegovem mnenju seveda, zastrupljata življenje z mesenimi jedmi. V učenosti pa je bil velika glava, in strmeči svet mu je prerokoval znamenito bodočnost.

Nekoga popoldne je sedela gospa Waldekova pri oknu in pletla nogavice. Pri njenih nogah stonili mali pišček in dremalje. Na blazini pa leži stari Waldek, v prijetnem popoldanskem spanju prebavlja svoj obed.

Soba je bila starinski napravljena. Vsaka podoba, vsak stol v njej je dočkal najmanj pol stoletja; a vse je bilo spažno, vse tako ugodno opravljeno, da se je vsakega, kdor je stopil v sobo, postal prijeten čut miru in zadovoljnosti.

Waldekova gospa zdajpazdaj zameži in pokimava z glavo; a vsak čas se zopet predrami, začne znova pletiti in mrnara sama pri sebi: "Ne smem se vdati spanju, sicer ne zatimem ponoči očesa."

Ravno je zopet zamežala in nje-roke so izpušile pletenico v naročje, ko kuharica po prstih k njej pristopi in zašepče: "Milostljiva gospa, žid Karpeles je prišel."

"Kaj praviš, Julija? Karpeles je prišel?" popraša gospa napol se speča in si mane oči. "Glej, glej", začudi se ona. "Skoro bi bila res zaspala. Ne, Julija, danes ne smeš žida odpustiti. Prav, da je prišel. Vodi ga v sprejemnico in mu povej, da moj mož takoj pride."

Nekaj minut pozneje se prikaže zdravnik Waldek v sprejemnici. Ker je Waldek iz temnejše sobe

prišel v svetlejšo, ne more prav gledati in dela majhne oči. Redki, sivi lasje mu na eni strani glave po koncu stojijo, a ona polovica obraza, na kateri je ležal, je bila videti rdeča. Njegov obraz je bil temen in ne preveč prijazen, kakor je navadno pri ljudeh, če se jim krati sladko popoldansko spanje.

"Oprostite, tisočkrat oprostite, gospod doktor Waldek", izgovarja se Karpeles, ko sluti, da ni dobrodošel, in dela globoke poklone. "Kakor vidim", nadaljuje obzirljivo, "prebudit sem vas iz najboljšega spanja. Obzrlujem, gospod doktor, kako obzrlujem svojo neprevidnost. A zdela se mi je, nujno in potrebno naznaniti vam, da se je moj sin Samuel baš pred pol ure zaročil s sestrično Arabelo."

"Čestitam", odgovori Waldek nekoliko prijazneje in v taktne roki v žep. "Danes je zapadla tudi vaša menjica s tisoč goldinarjev, gospod Karpeles. Ali ste prišli, da poravnate to zadnjo?"

"Vem, vem, prav dobro vem, gospod doktor. In sicer danes ob dvanajstih. O!" nadaljuje s podarkom, "na kaj takega ne smem posteti mož poznati. Ali Bogu bodi potoženo, da niso moji dolžniki ostali mož-beseda, in zato tudi jaz vam nasproti ne morem popolnoma besede držati. Tri tisoč dve sto petinštirideset goldinarjev in sedemdeset novcev bi moral danes moj blagajnik prejeti od dolžnikov; a dobil je jedva polovico tega. Zato sem samo štiri sto goldinarjev s seboj vzel, katere vam takoj izročam. Za onih šest sto bi pa prosil podaljšanja na eden mesec, samo na eden mesec! Tekom tega kratkega časa pa upam, da vam bom mogel še nekaj starega dolga plačati. — Za Boga, doktor", nadaljuje važno Karpeles ter si potrkna na prsi, ko vidi, da Waldek sumljivo z glavo maje, rekoč: "Žid Izidor Karpeles je človek po božji volji, in ves, kar je do zdaj še obetal, storil je tudi vselej."

"Meni že večkrat ne", očita mu Waldek in se zamisli.

"Slučaji, nič kakor slučaj, gospod doktor, drugo nič! Moja poštenost je pri tem čista kakor sonce. Pa saj bo takrat podaljšanje kratko. Samo eden mesec, le eden kratek mesec!"

"Žal mi je, v resnici žal", pritrja mu doktor besedo; "ali sedaj ne bo mogoče. Jaz potrebujem baš gotovega denarja za mojega sina Walterja. Ali to nima pri naši stvari nič opraviti", pristavi resneje. "Kakor sem povedal, nujno potrebujem denarja; in tudi obresti za preteklo četrtletje ste mi še na dolgu, prijatelj!" končuje Waldek s svarjačim glasom.

"Da, obresti — vem", pravi žid v zadregi in se za usesom popraska. "Ali, gospod doktor, tako resnično, kakor tu stojim, hotel sem danes tudi to zadnjo poravnati, ko bi bil dobil, kakor sem za gotovo upal, svojih tri tisoč dve sto petinštirideset goldinarjev. Vidite, blagi gospod", nadaljuje z žalostnim in pobitim glasom, "kakor včasih tudi poštenjak zabrede, da ne more pri najboljši volji izpolniti najsvetejše dolžnosti. Tako sem se zanašal na ta denar, da bi bil stavlil glavo, da ga danes dobim. Da, kupčija, kupčija, ti usmiljeni Bog! to je nezanesljiva stvar na svetu, in dobilec, katerega nam ona prinaša, je sad neprestanih skrbi in hudih, brez spanja prebitih noči." — Tu umolkne in zre zamišljeno v tla.

Waldek hodi gor in dol po sobi ter maje nezadovoljen z glavo.

"Gospod doktor", povzame zopet Karpeles besedo in se v Waldeku prilizljivo bliža. "Kaj pa, ko bi hoteli k meni priti stanovat v drugo nadstropje moje vile? Boste imeli krassen razgled, kakor ga ni po celem mestu lepšega, in izvrsten zrak, svetlobo in mir. Stanovna za celo leto je zelo skromna primeroma velikim ugodnostim, ki jih boste vi in vaša milostljiva soproga tam uživali. Ona bi znašala ravno toliko, kolikor sem vam jaz dolžan vsako leto za obresti, dasi je, odkritosrečno govoreč, stanovanje dvakrat toliko vredno. Ali s prijateljem, s tako izvrstnim prijateljem, kakor ste meni vi, ne gleda se tako na drobno. Moja žena nima sicer rada stanovnikov v hiši, ker nič ne uc-

sejo in so nadležni; toda vas, vas, gospod doktor, imeti, žetla bi si v čast. In potem bi tudi najine zadeve glede obresti bile poravnane in ne imeli bi s tem nobenih sitnob več."

"Nepričakovane zapreke", pravi Waldek nevoljen in pomišljuje. "Le preveč ne pomišljajte, gospod doktor. Kaj ne, da ste tedaj sprvim julijem moj stanovnik?"

"Že velja, le udarite!" reče drzno žid in ponuja Waldeku svojo okroglo, tolsto roko. "Glede onih šest sto goldinarjev pa", dostavi bolj ponižno, "zanesam se na vaše dobro sree, ki mi gotovo ne bo odrekalo majhne usluge. Saj velja podaljšanje najine menice samo za eden mesec, za trideset kratkih dni. Ne bili bi vsenu znani, blagi, postrežljivi, prisrčni gospod Waldek, ko bi svojemu prijatelju to malenkost odrekali."

"Pustite hvalisanje", odvrne doktor nestrepljivo, "in glejmo rajši, kako pridemo s stvarjo na čisto. Tedaj mislite res, da mi morete v enem mesecu doplatiti onih šest sto goldinarjev?"

"Da, v enem mesecu, gospod doktor, kakor sem že obetal. Bog me kaznuj, zadene naj me huda bolezen, ko bi se zlagal! Za Boga, to malenkost bo vendar premožna Karpelesova hiša mogla izplačati — Ali sem vam že naznanil, gospod doktor, da dobi moj sin bogato Arabelo za ženo?"

"Vem, povedali ste že", odgovori Waldek vidno utrujen po židovem praznem govorjenju. "Toda, jaz ne vem, kaj ima opraviti premoženje vaše bodoče sinahe z vašim dolgom do mene?"

"Kaj ima opraviti? — In vi še to vprašate?" odvrne žid z zvinitim nasmehom. "Da se naša hiša obogati za sto tisoč goldinarjev gotovega denarja, ali mislite res, da je to brez pomena?"

"Dobro, dobro, to so reči, ki me ne brigajo", odgovori malomarno doktor in vstane, da s tem židu pokaže, da ga ni volja dalje poslušati ga. "Poslušite mi čim prej je novo menjico na šest sto goldinarjev. Zavoljo stanovanja pa vam ne vem v trenutku nič gotovega povedati. Posvetovati se hočem o tej zadevi še s soprogo prej."

"Hvala, hvala, gospod doktor", odvrne Karpeles goreče in Waldeku roko ponuja. "Bog pravilih vam stoterkrat povrni! Blagoslov nad vami, nad vašo gospo soprogo in učenim vašim sinom, gospodom profesorjem. Da, vi ste mož, da malo takih. Svojo kri bi dal za vas, tako sem gnujen, tako vas častim!" In govorec je mahal venomer z rokami ter se neprestano klanjal.

Doktor je postal tam hladnejši, čim bolj je prihajal žid goreč. Nato spremlja Karpelesa do vrat, kateri je skozi sobe hodeč hvalil pohištvo, podobne, sploh vse, kar je srečalo njegovo oko, ter se z mrzlim poklonom poslovil od njega.

(Dalje prihodnjik.)

Nesrečna igra s dinamitno patrono.

Tekom enega dneva sta bili dve nesreči povzročili z dinamitno patrono na dveh raznih krajih. Poestnikov sin Janez Jančar iz Gaberja pri Trebelnem je iztaknil dinamitno patrono. Skrivaj jo je izmaknil in se začel z njo igrati. Z žeblijem je drezal v patrono. Nastala je eksplozija, ki je Jančarju hudo raznesla tri prste na levi roki. — V Prezidu pri Čabru pa je Marija Vesel našla vžgalno dinamitno kipačo. Postavila jo je na konico svinčnika in jo začela vžigati. Kapica se je vnela in tudi njej je razstrelba raznesla tri prste leve roke. Oba sta v ljubljanski bolnišnici.

HAZNANILO.

Rojakom v državi Pennsylvaniji naznanjamo, da jih bo obiskal rojak

ANTON GLAŽAR,

ki je bil 3 leta neopetrgano v svetovni vojni. On je pooblaščen pobirati naročnino za Glas Naroda in ga rojakom toplo priporočamo. Sedaj se nahaja v Pittsburgh in okolici.

Upravništvo Glasa Naroda.

Ne skrbite za delo!

Polžite v

Nezgodno

Nezgodno

Nezgodno

Nezgodno

Nezgodno

Nezgodno

Nezgodno

Nezgodno

Nezgodno

Kaj povzroča rmeno mrzlico?

Zaslediti in iztrebiti povzročitelje rmenice mrzlice v njih prvotnem domu, — to je naloga, ki je bila poverjena dr. Connoryju, ki je slaven kot človek, ki je pred kratkim izgnal to strašno bolezen iz Guayaquil, Ekvador, kateri kraj je bil dolga stoletja eno izmed središč izbruhov rmenice mrzlice.

Dr. Connor je prišel po dolgem proučevanju tega predmeta do zaključka, da je iskati prvotni dom rmenice mrzlice v Meridi, Jukatani in v okolici tega kraja, odkoder se je bolezen potem raznesla v druge kraje. — Izčistite Merido, — je rekel, — in napravili bomo enkrat za vselej konec rmeni mrzlici. Merida je kotišče in vir rmenice mrzlice na svetu.

Predsednik Obregon je imenoval dr. Connorja članom predkratkim ustanovljene mehiške komisije za rmeno mrzlico in ameriški izvedenec je odšel v Merido, da prične s kampanjo iztrebljenja, — med katerimi bo najbolj važna točka iztrebljenje onih vrst komarjev ali moskitov, ki prenašajo kali te bolezni. Metode, katere se bo uporabilo, bodo bistveno iste, katere se je uporabilo v Panami in ta problem se bo rešilo s tem, da se bo napravilo konec nadaljnjemu kontenju moskitov, izsušilo močvirja in mlakuže itd.

Najbolj presenetljiva reč pri tem pa je misel, da je mogoče bacil, ki je odgovoren za smrt milijonov človeških bitij, zaslediti do njegovega prvotnega doma ter ga ustaviti tam, da ne bo še nadalje škodoval človeštvu.

Kako pa je mogoče kaj takega storiti? Kaj se bo zgodilo, če se bo kaj slinenga posrečilo glede povzročiteljev sliničnih nevarnih bolezni kot so kuga, kolera, influenza, koze itd.?

Pri razmišljanju o tem vprašanju se hočemo najprvo lotiti rmenice mrzlice.

Do skoro najnovejšega časa je bilo v tej deželi v gotovih intervalih zapaziti velike epidemije rmenice mrzlice. Ena teh je izbruhnila leta 1793 ter je umorila po enega izmed vsakih štirih prebivalcev Philadelphije. Predsednik George Washington je pobegnil pred to boleznijo s celo svojo družino v Mount Vernon ter se vrnil v Philadelphijo šele novembra meseca, ko je epidemija ponehala. Od onega časa naprej je ta bolezen pogosto obiskala Združene države.

Sedaj nam je znano, da so te epidemije povzročili okuženi moskiti ali komarji, katere so prinesle proti severu s seboj ladje, prihajajoče iz južnih, tropskih pristanišč, — posebno iz Havane, katero mesto je bilo cela stoletja kotišče rmenice mrzlice. Par komarjev, ki so prišli s kako ladjo v poletju 1793, je zletelo na kopno, pičilo nekaj ljudi ter povzročilo epidemijo. Potomci tedaj komarjev so zopet grizli ljudi, ki so zboleli na mrzlico, so inficirali ter prenesli bolezen na druge zdrave ljudi. Na ta način se je bolezen kaj hitro razširila. — Če bi prebivalci Philadelphije ob onem času vedeli, kako preprečiti stik med bolniki in komarji, bi epidemija hitro izginila. Domnevali pa so, da je epidemijo pripisovati "strupu" v zraku ter prižgali velike grmade na javnih trgih, da izčistijo zrak ter ga oprostijo strupa.

Taj epidemiji je bila slična vsaka druga epidemija rmenice mrzlice, katero smo imeli v deželi. Sedaj pa se ne bojimo več te bolezni, ker vemo, kako nastopiti proti njej. Havana je bila izčiščena ter ne predstavlja več kotišča rmenice mrzlice. Kanalsko otočje je bilo izčiščeno in druga središča te bolezni in slične odredbe se je uveljavilo tudi v drugih tropskih ameriških pristaniščih.

Treba je razumeti, da je bila rmena mrzlica celo njeno poznano zgodovino stalna bolezen, to je bolezen, ki je bria vedno navzoča v nekaterih krajih, odkoder se je vspršice ugodnih prilik razširila v druge kraje, večinoma s pomočjo ladij.

Sedaj pa nastane vprašanje, iz katerega vira so dobila ta središča prvotno to bolezen? Trdilo se je, da je prišla ta bolezen najprvo v Ameriko z zapadne afriške obali, da so jo prinesli semkaj prvi sužnji, a dosedaj ni bilo še mogoče najti nobenega zadovoljivega dokaza za to trditve.

Brez dvoma pa je moral obtožati kraj, iz katerega se je bolezen prvotno razširila in v katerem se je razvila. Dr. Connor si je vsled tega stavil nalogo, da najde ta raj. Poslužil se je pri tem metod, ki bi delale čast ženi Sherlock Holmesu ter prišel do prepričanja, da je najti prvotno kotišče kali rmenice mrzlice v bližini Meride, Jukatani v Mehiki.

Zdravstveni izvedenci vajujejo uspešen boj proti rmeni mrzlici. Potem ko so ugotovili, kako je mogoče preprečiti razširjenje bolezni v epidemični obliki, so pričeli napadati eno središče za drugim, iz katerih so se take epidemije ponavadi razširile drugam. Nobene rmenice mrzlice ni več v Havani. Ne bo dolgo časa, ko ne bo nobenega takega središča več, nit i v Meridi, to v kraju, katerega se smatra za prvotni dom kali te bolezni. S tem se bo definitivno spravilo s sveta eno največjih ogroženj človeškega življenja in zdravja.

Vsakemu se povsem naravno vsiljuje vprašanje, kako je prišla na svet kal rmenice mrzlice, bacil, ki jo povzroča. Katera okolščina je pripomogla k razvoju te kali? Kako je prišlo, da služi gotova vrsta moskitov kot prenašalka te kali?

Znanost je posvetila veliko svojega napora rešitvi tega problema ter prišla do naslednjega zaključka: — Mi živimo sredi nevidnega sveta. Vseposvdo okoli nas je najti neštete množice mikro organizmov, to je bitij, ki niso vidna s prostim očesom, in pogosto niti s pomočjo močnih mikroskopov — kot naprimer kal rmenice mrzlice, katere dosedaj ni še videlo nobeno človeško oko, koje zalege pa se je pred kratkim proizvedlo na želatino.

Mirjaje takih bitij živi v našem grlu in v naših ustih. Druge žive v drobcih in na milijone jih nosimo na naši koži in obleki. — Skoro vsa ta bitja so neškodljiva, nekatera celo koristna in le nekaj jih je, ki so škodljiva človeškemu zdravju. Tako je naprimer najti notorični steptokokus, ki proizvaja krajevna vnetja in gnihlobo.

Druge vrste bakterij ali bacilov, ki pridejo v drobcih z vodo ali hrano, povzročajo tifus ali trebušni legar. Nadaljni bacil povzroča bubonsko kugo in zopet drugi gobavost. Skoro vse bolezni, katerim je izpostavljeno človeško telo, je pripisovati delovanju enega ali drugega mikroorganizma ali bacila.

Le ena vrsta komarjev prenaša v tem pogledu je kal influence, ki kal rmenice mrzlice. To je navadni je v zadnjih par letih umorila toliko ljudi, ki bi prenašali kal te lžajo v valih. Pot te bolezni gre boleznijo. Če se torej hočemo iznevedno proti zapadu. Najprvo iziti te bolezni, se moramo iznebiti o divjanju te bolezni na iziti te živali s tem, da uničimo njeto. Kmalu nato se pojavi vEv-na kotišča. Pri izčiščevalemd ropi in nekoliko pozneje v Zdrulul se ne pusti na licu mesta niti žnih državah. Zadnji val influ-najmanjše kositrne škatljice, ki ence je nosil ime španska influen-bi vsebovala vodo.

Tudi malarijo je mogoče prene-časa na Španskem, predno je pri-sti z enega človeka na drugega le šla k nam v vas.

V sedanjem času so znanstveni lezni je videti azijskega izvora. — detektivji zaposleni z zasledovan-To velja glede kolere in tudi gle-jem drugih kriminalnih bacilov de črnih koz, katere so prinesli in mikrobov do njih prvotnih do-Križarji s seboj iz Azije in ki se-mov, v upanju, da bo mogoče do- v eni epidemiji uničiti eno četrti-seji njih popolno iztrebljenje. — lo prebivalstva Evrope.

Eden najbolj nevarnih slojencev Človeško plemo je našlo svoj

prvotni razvoj v Aziji, kjer se je ustanovilo najstarejše civilizaci-je. Bolj rodovitni deli azijskega kontinenta so bili kmalu polni ljudi in pričela je prevladovati splošna beda, pomanjkanje in — siradanje, v zvezi z nesanitarnim življenjem. Vsled tega se ni ču-di, da so se v takih središčih razvi-le nalezljive bolezni.

Vzemimo za vzgled bubonsko kugo. Detektivji znanosti so jo za-sledovali toliko časa, dokler niso prišli do njenega prvotnega doma ki se je nahajal v provinci Honan v severni Kitajski. V tej provinci je bubonska kuga ob vsakem ča-su navzoča. Vsaka epidemija te strašne bolezni se pričinja od tam se razširi južno v druge dele Ki-tajske in od tam v Indijo, kjer uniči na milijone življenj in na-prej v Evropo in v ostale dele sve-ta. V teku zadnjih par let je bu-bonska kuga večkrat navahala na Združene države ter se pojavila kugi, nakar poščejo človeška bit-ja. Ker so bolhe inficirane s ka-ljo bubonske kuge, zanesajo bole-zen na ljudi in na ta način se po-javijo epidemije. Kadar se taka epidemij splošno razširi, je celo zrak poln kužnih bacilov. Ljudje jih vdihavajo in bolezni se loti pljuče ter povzroči takozvano — pljučno kugo.

Azijska kolera je v družbi koz tako stara bolezen da se njen iz-vor izgublja v temi prazgodovinskih časov. Kljub temu pa so prišli i detektivji znanosti, ki so za-sledovali to bolezen, do prepriča-nja, da je iskati njen izvor nekje v delti reke Gangesa v Indiji.

V dotični pokrajini velikanskega obsega je namreč kolera epide-mična, to je stalno navzoča. Od tam se širijo epidemični valovi v časovnih presledkih po vsem sve-tu. Kal te bolezni je bacil in bo-lezen se dobi s tem, da se zaužije inficirano vodo ali hrano. Razšir-jenje te bolezni je v glavnem pri-pisovati romarjem in Indiji, ki so skrajno umazani ter zanikrni in ki v tolpah po desetstisoč ali vce vsako leto obiskujejo svete kraje od reki Ganges, kjer se kopajo v umazani vodi ter jo pijejo. Ko se vračajo proti domu, se razpršijo na vse strani ter ponesejo s seboj bolezenske kali.

Kal kolere živi dalj časa v drobovju človeškega bitja kot pa v vodi. Pri vseh teh boleznih je prilagodenje k okolici skrajne važnosti. Kali tifusa najdemo v človeškem telesu idealne razmere glede gorkote, mokrote in tempera-ture. Hrane je dosti na razpolago in hitro se razmnože. Isto velja glede bacilov drugih bolezni.

Bacili, i žive v človeškem te-lsu, izločujejo neki strup, imeno-van "toksin". To je strup, ki de-la ljudi bolne. Ko se dovolj tega strupa razvije v telesu, umre do-tični človek.

Sam Yat Sen, je bil v Kan. Tonu izvoljen za predsednika južnokitajske republike.

O zanimanju Čehov za muzeje lahko pričajo dejstva, da je umet-niško - obrtni muzej v Plzinu le meseca marca obiskalo 4056 oseb.

Nove podzemse jame so odkrili na Punkvi na Moravskem.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK
638 Penn Ave. Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je naj-starejši slovenski zdravnik specia-list v Pittsburghu, ki ima 24-letno prakso v zdravlje-nju vseh možkih bolezni.

Zastrupljenje kr-vi s stravi a gl-ovitem 606, ki ga je izumel dr. prof. Erlich. Če imate momeje ali mehur-ške 70' telesu, v grlu, izpadanje las, bolečine v kosteh, pridite in izčisti-ti vam bom kri. Ne čakajte, ker ta bo-lezen nalezlo.

Vse možke bolezni zdravim po o-trajnejši metodi. Kakor hitro opazite da vam preneha zdravje, ne čakajte, temveč pridite in jaz vam ga bom zopet povrnil.

Hyrosolo ali vodno kilo odpravim v 30. urah in sicer brez operacije. Eocene mehurja, ki povzročajo bo-lečine v križu in hrbtu in včasih tudi pri puščanju vode, odpravim z goto-vostjo.

Revmatizem, trganje, bolečine o-tokline, artritisa, skroto in druge ko-šče bolezni, ki nastanejo vled nešt-e stvri, odpravim v kratkem času in ni potrebno ležati.

Nekateri drugi zdravniki rabijo tol-mače, da vas razumejo. Jaz znam že iz starega jezika, nato vas lažje odpravim, ker vas razumem slovenski. Uradne ure: ob delavnicah od 9. do 6. Ob nedeljah od 9. do 9.

POZOR ROJAKI,

KI POTUJETE V STARI KRAJ SKOZI NEW YORK.

Mi imamo v zalogi vsakovrstno blago, kakršnega kupujejo potniki, ki se vračajo v stari kraj. Zato ne kupujte nikjer, dokler si ne ogledate naše zalgoe in ne veste nizkih cen. Pridite in prepričajte se:

BALKAN MEN'S FURNISHING STORE
62 Greenwich Street New York, N. Y.

Frank Sakser State Bank

82 Cortlandt Street, New York

GENERALNO ZASTOPSTVO

Jadranske Banke

in vseh njenih podružnic.

Jugoslavija:

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

Italija:

Trst, Opatija, Zadar.

Nemška Avstrija:

Dunaj.

Izvršuje hitro in poceni denarna izplačila v Ju-slaviji, Italiji in Nemški Avstriji.

Izdaja čeke v kronah, lirah in dolarjih plačljive na vpogled pri Jadranski banki in vseh nje-nih podružnicah.

Prodaja parobrodne in železniške vožne listke na vse kraje in za vse črte.

Istavlja tudi čeke plačljive v efektivnem zlatu pri Jadranski banki in njenih podružnicah s pridržkom, da se izplačajo v napoleonih ali angleških šterlingih, ako ni na razpolago ameriških dolarjev in zlatu.

Zajamčeni so nam pri Jadranski banki izvaura-dno ugodni pogoji, ki bodo velike koristi za one, ki se bodo posluževali naše banke.

Slovenci, prijatelji in poznavalci naše banke so vljudo naprošeni, da opozorijo na ta naš oglas svoje znance iz Hrvaške, Dalmacije, Istre, Gorike in Črnogore.

FRANK SAKSER STATE BANK

FRANK SAKSER, predsednik

